

ker trouwens zouden uitgevers/bewerkers gebruik moeten maken van de mogelijkheden die *DNK* biedt via de rubrieken 'Vraag en antwoord' en 'Archief-aanwinsten' die wij altijd willen plaatsen als daaraan behoefte bestaat.

Bij mij leeft nog een vraag. Wat was het criterium dat de bewerkster heeft gehanteerd om te beslissen of een brief geheel of slechts gedeeltelijk moest worden opgenomen? Haar motieven zijn niet altijd duidelijk. Herhaaldelijk heeft de gebruiker de indruk dat bepaalde kerkhistorisch interessante passages geëlimineerd zijn en ten hoogste door een enkele samenvattende regel zijn aangeduid: Ik pleit ervoor in een bronnenpublicatie van zulk een importantie alle brieven onverkort op te nemen. Er zijn genoeg argumenten voor te geven.

P. L. Schram

Fragmenten Vrouwengeschiedenis. Deel I: Chronologisch. Deel II: Thematisch. Samengesteld door Wantje Fritschy. Den Haag, Uitgeverij Martinus Nijhoff, 1980. Reeks: Geschiedenis in veelvoud, band 10 en 11. Per deel f 35,—.

'Geschiedenis in veelvoud' is de naam van een reeks 'readers' waarin de Haagse uitgeverij Martinus Nijhoff sinds enige jaren verspreide historische artikelen bundelt rond bepaalde themata. Zijn dergelijke publicaties misschien een uitgeversrage aan het worden en, gelet op het concurrerende 'Vaderlands verleden in veelvoud', kennelijk al met een eigen handelsmerk? Een aardig bijverschijnsel van deze readers schijnt intussen al hierin te bestaan, dat zij de uitverkoren auteurs een niet te versmaden statussymbool schenken. Een spiegeltje (historiaal) aan de wand?

Met twee delen over (of uit?) de vrouwengeschiedenis zijn intussen al band 10 en 11 van 'Geschiedenis in veelvoud' verschenen, en zeker niet de beste, hopelijk de slechtste (want ik moet bekennen dat ik niet alle delen ken). Onder de titel *Fragmenten Vrouwengeschiedenis* kun je nogal gemakkelijk van allerlei wegstoppen, en dat nog wel met de verbazend originele opzet van eensdeels *Chronologisch* en anderdeels *Thematisch*. Van de aldus geschapen gelegenheid om er een allegaartje van te maken heeft de samensteller zich gretig bediend. Bronnen, beschouwingen, analyses, alles is door elkaar gehutseld. Zelfs zij die geen overdreven liefhebbers zijn van hutsplot, weten dit product uit de Hollandse keuken onder omstandigheden toch best te waarderen, mits er niet onevenredig veel aardappelen in zitten. He-las is dat hier maar al te zeer het geval: een overmatig grote portie feministisch-socialistische ideologie maakt deze *Fragmenten Vrouwengeschiedenis* vrijwel onverteerbaar. De 'moderne' vrouwenbeweging heeft nage-noeg het alleenvertoningsrecht in deze benadering van de vrouwengeschiedenis: slechts heel enkele medestrijders en-lijders van de oude stempel hebben genade mogen vinden in hedendaagse (Fritschys) ogen.

Christelijke vrouwen en haar bewegingen zijn per definitie nauwelijks modern te noemen in de door de samensteller bedoelde zin, en maken dan ook door haar bijna volledige afwezigheid de indruk van een (zwijgende en dus?) te verwaarlozen meerderheid. Zou er op 'christelijk' vrouwengebied